

15 Avkastningsskatt på individuellt pensions- sparande

15.1 Författningar m.m.

Lag (1993:931) om individuellt pensionssparande, prop. 1992/93:187, SkU 1992/93:31

Lag (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel, prop. 1989/90:110, SkU 1989/90:30

Lag (1986:468) om avräkning av utländsk skatt (avräkningslagen), prop. 1985/86:131, SkU 1985/86:43

58 kap. 32 och 33 §§ inkomstskattelag (1999:1229)

Lagändringar LIPS

SFS 1994:2019 ändr. 7 kap. 2 §

prop. 1994/95:50, NU 1994/95:12

SFS 1998:273 ändr. 2 kap. 1, 3 §§, 3 kap. 6 §

prop. 1997/98:50, FiU 1997/98:17

SFS 1998:389 ny 7 kap. 5 §, rubr. närmast före 7 kap. 5 §

prop. 1997/98:101, JuU 1997/98:17

SFS 1999:319 ändr. 3 kap. 11 §

prop. 1998/99:93, FiU 1998/99:21

SFS 1999:1279 ändr. 3 kap. 2 §, 4 kap. 1, 4 §§

prop. 1999/00:2, SkU 1999/00:2

SFS 2004:60 ändr. 2 kap. 1, 3, 4 §§, 3 kap. 11 §

prop. 2002/03:150, FiU 2003/04:14

Lagändringar AvPL fr.o.m. 1993

- SFS 1993:947 upph. 7 §, rubr. närmast före 5, 6 §§; 5, 6, 8 §§ betecknas 9, 11, 10 §§, ändr. 2, 3, 4, nya 9, 10, 11 §§; nya 5, 6, 7, 8, 12 §§
prop. 1992/93:187, SkU 1992/93:31
- SFS 1993:1568 ändr. 2, 3, 7 och 10 §§; nya 3, 4 p övergångsbest. till 1993:947
prop. 1993/94:50, 1993/94:85, SkU 1993/94:15, SkU 1993/94:16
- SFS 1994:1878 ändr. 7, 9 §§
prop. 1994/95:25, FiU 1994/95:1
- SFS 1994:1879 ändr. 2 §
prop. 1994/95:91, SkU 1994/95:11
- SFS 1994:1880 ändr. 9 § i 1994:1878
prop. 1994/95:91, SkU 1994/95:11
- SFS 1996:1236 ändr. 2, 3, 9, 12 §§; ny 10 a §
prop. 1995/96:231, 1996/97:12, SkU 1996/97:4
- SFS 1997:538 ändr. 10 §
prop. 1996/97:100, SkU 1996/97:23
- SFS 1998:332 ändr. 2, 3, 9, 11 §§
prop. 1997/98:146, SkU 1997/98:27
- SFS 1999:1129 ändr. 3 §
prop. 1998/99:142, FiU 1999/00:8
- SFS 1999:1264 upph. 11 §; ändr. 2, 9, 12 §§, övergångsbest.
prop. 1999/2000:2, SkU 1999/2000:2
- SFS 2002:412 ändr. 10 §
prop. 2001/02:127, SkU 2001/02:27
- SFS 2003:1195 ändr. 2 §
prop. 2003/04:21, SkU 2003/04:12
- SFS 2004:1304 ändr. 9, 10 a §§
prop. 2004/05:31, SkU 2004/05:14

Lagändringar avräkningslagen fr.o.m. 1993

- SFS 1993:943 utgår rubr. före 13 §, nuv. 12, 13 och 14 §§
betecknas 14, 12 resp. 13 §§, ändr. 1, 2, 4, 7 §§
och nya 14 §, rubr. före nuv. 12 § sätts före nya
14 §, införs nya 15–17 §§
prop. 1992/93:187, SkU 1992/93:31
- SFS 1993:1561 ändr. 1 § i 1993:943
prop. 1993/94:50, SkU 1993/94:15
- SFS 1994:781 ändr. 1 och 7 §§
prop. 1993/94:234, SkU 1993/94:25
- SFS 1994:1873 ändr. 1 §
prop. 1994/95:52, SkU 1994/95:10
- SFS 1995:1341 ändr. 1, 2, 4, 7 och 14 §§
prop. 1995/96:75, SkU 1995/96:7
- SFS 1996:739 ändr. 3, 5 och 14 §§
prop. 1995/96:230, SkU 1995/96:33
- SFS 1997:530 ändr. 7 §
prop. 1996/97:100, SkU 1996/97:23
- SFS 1998:260 ändr. 3 §
prop. 1997/98:135, SkU 1997/98:23
- SFS 1999:1255 ändr. 1, 2, 4, 7, 14 §§
prop. 1999/2000:2, SkU 1999/2000:2
- SFS 2000:1343 ny 2a §
prop. 2000/01:22, SkU 2000/01:9
- SFS 2000:1349 ändr. 1, 2 §§ i 1999:1255
prop. 2000/01:22, SkU 2000/01:9
- SFS 2003:229 ändr. 1 §
prop. 2002/03:96, SkU 2002/03:14
- SFS 2003:1088 ändr. 1, 11, 13 §§; nya 18, 19, 20, 21, 22 §§,
rubr. närmast före 18 §
prop. 2003/04:10, SkU 2003/04:6

SFS 2004:983 ändr. 2a §

prop. 2004/05:12, SkU 2004/05:8

15.2 Allmänt

Den 1 januari 1994 infördes regler om individuellt pensionsparande. Fysiska personer har därigenom fått möjlighet att vid inkomstbeskattningen göra avdrag för insättning på pensionsparkonto på samma sätt som för inbetalning till pensionsförsäkring.

Avkastningen på pensionssparkontona beskattas genom en schablonskatt. Skatten tas ut som en punktskatt. Avsteg från schablonen görs i två fall. Det ena är när skattesatsen jämkas pga. att hela behållningen på ett pensionssparkonto avskattas, se 9 § sista stycket AvPL och avsnitt 15.3.4 nedan. Det andra är när den skattskyldige har rätt till avdrag för erlagd utländsk skatt, se 14 § första stycket lagen (1986:468) om avräkning av utländsk skatt (fortsättningsvis kallad avräkningslagen).

Speciellt för avkastningsskatten är att det är tillgångarna på ett pensionssparkonto vid kalenderårets (kontoinnehavarens beskattningsår) ingång som ligger till grund för beskattningen.

15.3 Skatteplikt m.m.

15.3.1 Kapitalunderlag

Kapitalunderlaget utgörs, enligt 3 § femte stycket AvPL, av värdet av de tillgångar som vid ingången av kalenderåret (kontoinnehavarens beskattningsår) är hänförliga till pensionsparkontot. Avdrag får ske för obetald skatt som är hänförlig till kontot.

Tillgångarna ska, enligt 5 § andra meningen AvPL, tas upp till sitt marknadsvärde om inte annat följer av 7 § samma lag. Sistnämnda paragraf har följande lydelse:

7 § Värdepapper, som är noterat vid en svensk eller utländsk börs eller noterat vid en auktoriserad marknadsplats eller som annars är föremål för regelbunden handel vid någon annan reglerad marknad som är öppen för allmänheten, tas upp till det noterade värdet.

Finns i ett bolag skilda aktieslag av vilka ett eller flera är börsnoterade eller föremål för sådan notering som avses i första stycket, skall de aktier i bolaget som inte är noterade tas upp till samma värde som de noterade aktierna. Är flera

aktieslag noterade, skall de inte noterade aktierna tas upp till samma värde som de noterade aktier som har den lägsta kursen.

Om det vid värdering enligt de föregående styckena finns synnerliga skäl anta att det noterade värdet inte motsvarar vad som skulle kunna påräknas vid en försäljning under normala förhållanden, får i stället det beräknade priset vid en sådan försäljning läggas till grund för värderingen.

Aktie eller andel i dotterbolag, som direkt eller indirekt har till ändamål att äga fastigheter (fastighetsbolag) skall värderas med ledning av marknadsvärdena på fastigheterna.

15.3.2 Skatteunderlag

Skatteunderlaget är, enligt 3 § första stycket AvPL, kapitalunderlaget multiplicerat med den genomsnittliga statslåneräntan under kalenderåret närmast före ingången av beskattningsåret. Skatteunderlaget avrundas nedåt till helt hundratal kronor. Skatteverket fastställer årligen den genomsnittliga statslåneräntan.

15.3.3 Skattesatsen och beräkning av skatten

Skatten räknas ut genom att skattesatsen multipliceras med skatteunderlaget. Skattesatsen är, enligt 9 § första stycket AvPL, 15 procent.

15.3.4 Jämkning av skattesatsen

Om ett pensionssparkonto avskattas under beskattningsåret, i något av följande fyra fall, ska skattesatsen jämkas i motsvarande mån.

1. Pensionsspararen avlider och det saknas förmånstagarförordnande.
2. Förmånstagare avlider sedan förmånstagarförordnandet börjat tillämpas, och det inte i förordnandet föreskrivits att rätten till utbetalningar ska övergå till någon annan om förmånstagaren avlider.
3. Pensionssparavtal upphör att gälla i samband med att pensionssparrörelse avvecklas.
4. Vid utmätning, konkurs eller ackord till den del behållningen tas i anspråk.

I vissa fall kan ett pensionssparkonto avslutas i förtid, jämlikt bestämmelserna i 58 kap. 32 § IL. I dessa fall sker dock ingen jämkning.

Bestämmelserna som reglerar jämkning av skattesatsen finns i 9 § sista stycket AvPL, 58 kap. 33 § IL samt 4 kap. 6 och 14 §§ och 6 kap. 5 § LIPS.

15.4 Skattskyldighet m.m.

15.4.1 Skattskyldig

Skattskyldig är, enligt 2 § första stycket 6 AvPL, obegränsat skattskyldig i Sverige som innehar pensionssparkonto. För utflyttad person från Sverige som har kvar sitt sparande i individuell pensionsförsäkring och som bedöms som begränsat skattskyldig, kan i stället kupongskatt enligt kupongskattelagen (1970:624) komma i fråga på utdelning i svenska värdepapper som finns i sparandet, se prop. 1992/93:187 s. 167. När det gäller själva beskattningsförfarandet avses med skattskyldig det pensionssparinstitut med vilket kontoinnehavaren träffat pensionssparavtal. Detta framgår av 10 § andra stycket första och andra meningarna AvPL. Det är således kontoförande pensionssparinstitut som är skyldigt att lämna deklaration och betala avkastningsskatt. Följaktligen påförs, i förekommande fall, respektive institut och inte kontoinnehavaren förseningsavgift, skattetillegg och ränta.

15.4.2 Rätt att överklaga

Enligt 10 § tredje stycket AvPL har både pensionssparinstitutet och den skattskyldige kontoinnehavaren rätt att överklaga Skatteverkets beslut om skatt enligt bestämmelserna i 22 kap. SBL.

15.5 Registrering, deklaration m.m.

15.5.1 Registrering

Enligt 10 § andra stycket sista meningen AvPL ska ett pensionssparinstitut vara registrerat hos beskattningsmyndigheten.

15.5.2 Deklaration

Pensionssparinstitut ska lämna deklaration en gång om året. Institutets beskattningsår är redovisningsperiod enligt 10 § andra stycket, andra meningen AvPL. Om pensionssparinstitut har brutet räkenskapsår så överensstämmer inte redovisnings-

perioden med beskattningsåret för avkastningsskatten, vilket är kalenderår. Deklaration ska, enligt 10 kap. 9a § SBL, lämnas efter vad som gäller för punktskattedeklaration.

På deklarationsblanketten redovisas skatten för olika kontoinnehavare sammanlagt. Kontoinnehavarens rätt att överklaga Skatteverkets beslut om skatten medför att till varje deklARATION som ett institut lämnar, måste fogas de uppgifter om varje enskilt konto som behövs för att Skatteverkets beslut om skatt avseende kontot ska kunna identifieras. I deklarationsupplysningarna till deklarationsblanketten anges vilka uppgifter som ska redovisas för varje konto.

15.5.3 Skattebetalning

Avkastningsskatten ska för den skattskyldiges räkning, enligt 10 § andra stycket AvPL, betalas av det pensionssparinstitut med vilket den skattskyldige träffat avtal om individuellt pensionssparande.

15.5.4 Redovisning av skatt vid byte av institut

Kontoinnehavare har enligt 3 kap. 9 § LIPS rätt att flytta pensionssparavtal från ett pensionssparinstitut till ett annat. Sker en sådan flyttning under kalenderåret uppstår frågan om vilket av instituten som ska deklarerera och betala avkastningsskatten. Detta är inte direkt reglerat i lagstiftningen.

Schablonbeskattningen bygger på förhållandena vid beskattningsårets ingång. Övervägande skäl talar därför för att det institut som har pensionssparavtal med den skattskyldige den 1 januari beskattningsåret bör lämna deklARATION och betala skatten. Av praktiska skäl torde därför institutet, vid byte till ett annat institut under beskattningsåret, få innehålla den skatt som senare ska betalas.

Om skattesatsen ska jämkas uppstår emellertid problem som måste lösas mellan de berörda instituten. Jämkning sker ju om avskattning äger rum under beskattningsåret, se avsnitt 15.3.4. I vilka fall detta inträffar kan givetvis inte det institut, som hade pensionssparavtal med den skattskyldige vid beskattningsårets ingång, känna till. För att det hela ska fungera måste därför det institut som har pensionssparavtalet vid avskattningstillfället underrätta det institut som ska deklarerera, om tidpunkten för avskattningen, så att jämkning av skattesatsen kan ske i deklARATIONEN.

15.6 Avräkning av utländsk skatt

15.6.1 Allmänt

Skattskyldig har, enligt 14 § första stycket avräkningslagen, rätt att få nedsättning av avkastningsskatt, genom avräkning av utländsk skatt som erlagts under kalenderåret före beskattningsåret. Den utländska skatten ska belöpa på avkastningen av utländska pensionsmedel som ingår i kapitalunderlaget för ifrågasvarande beskattningsår.

I 3 § sista meningen avräkningslagen stadgas bl.a. att med utländsk skatt avses även i 5 § b och c angivna belopp, dvs. belopp vartill rätt till avräkning föreligger enligt dubbelbeskattningsavtal (jämför prop. 1995/96:230 s. 9–10) samt även, under vissa förutsättningar, belopp som motsvarar tretton procent av utdelningens bruttobelopp enligt 1 § tredje stycket avräkningslagen.

Avräkning får inte ske med belopp som överstiger det s.k. spärrbeloppet.

15.6.2 Spärrbelopp

I 15 § avräkningslagen föreskrivs hur spärrbeloppet beräknas. Utgångspunkten är att spärrbeloppet utgörs av den avkastningsskatt som hänför sig till avkastningen på de utländska tillgångar som ingår i kapitalunderlaget och därigenom påverkar avkastningsskattens storlek. Spärrbeloppet beräknas genom ett bråktal med nedanstående faktorer.

a = avkastningsskatten före avräkning.

b = värdet av de utländska tillgångarna.

c = värdet av i kapitalunderlaget ingående totala tillgångar före avdrag för finansiella skulder.

Spärrbeloppet = $a * b / c$

I fråga om faktor b finns den viktiga begränsningen att värdet av de utländska tillgångarna endast får tas upp till ett belopp motsvarande värdet av det kapital som under hela kalenderåret före beskattningsåret har varit placerat i sådana tillgångar.

15.6.3 S.k. carry forward

Om erlagd utländsk skatt överstiger spärrbeloppet för ett visst beskattningsår, får det överskjutande beloppet avräknas senast

tredje beskattningsåret därefter, s.k. carry forward. Bestämmelserna om detta finns i 16 § avräkningslagen:

16 § I den mån avräkning inte kunnat erhållas det beskattningsår då avräkning enligt 14 § första stycket skall ske därför att summan avräkningsbar utländsk skatt som enligt nämnda stycke skall avräknas detta beskattningsår överstiger det enligt 15 § beräknade spärrbeloppet är den skattskyldige efter yrkande om detta berättigad att senast tredje beskattningsåret därefter erhålla avräkning av det överskjutande beloppet.

För ett visst beskattningsår får dock det sammanlagda belopp för vilket avräkning högst får medges inte överstiga det för det året enligt 15 § beräknade spärrbeloppet. Yrkar skattskyldig avräkning för avräkningsbara utländska skatter som enligt bestämmelserna i 14 § första stycket är hänförliga till olika år gäller följande. Avräkning skall ske så att utländska skatter hänförliga till tidigare år alltid skall avräknas före utländska skatter hänförliga till senare år.

15.6.4 Utredningsansvar

Enligt 17 § avräkningslagen åligger det pensionssparinstitut att ta fram den utredning som behövs för prövning av fråga om avräkning av utländsk skatt.

15.7 Återbetalning av skatt

När det gäller återbetalning av skatt finns det speciella regler för avkastningsskatten. Dessa finns i 10 § fjärde stycket AvPL:

Återbetalas skatt hänförlig till ett pensionssparkonto till ett pensionssparinstitut skall beloppet tillsammans med räntan enligt 19 kap. 12 § skattebetalningslagen tillgodoföras kontot. Har kontot avslutats skall institutet ombesörja att beloppet i stället överförs till det pensionsparkonto till vilket de tillgångar som var hänförliga till det avslutade kontot har överförts. Finns inte sådant konto skall institutet betala ut beloppet på det sätt som gäller för utbetalningar enligt lagen (1993:931) om individuellt pensionssparande.